

Elferdült a világ!

A szégyenteljes trianoni békediktátumnak is köszönhetően, a 20. század elejétől fogva erősen felértékelődtek a szűkebb hazában maradt – s valljuk be a Kárpátok ezerszínű-ezerarcú karéjának árnyékában mindaddig eltörpült, vagy akár észre sem vett – rejtettebb természeti értékeink.

Például a szigetszerűen domborodó Mecsek-hegység karsztos formái sem vehették fel a versenyt a Bihar-hegység grandiózus alakzataival. De részben a történelmi viharoknak is köszönhetően megtanultuk megbecsülni és felfedezni mindazt, ami a trianoni határokon belül maradt, s ma már ezek országos nevezetességeinknek számítanak, a legtöbb esetben nem is véletlenül.

A fent példaként említett hegyvidéken, a Keleti-Mecsek kapujaként számontartott Óbánya településtől nyílik fel – valóban nem költői kép vagy túlzás a kifejezés – a festői Óbányai-völgy, mely a tájképi szépségek mellett e hegytagozat összetett és sokszínű geológiai múltjára is ablakot nyit.

A Keleti-Mecsek pliocén korban kialakult patak- és völgyhálózata sugaras elrendezésű, gyakran szurdokszerűen szűkek és mélyek az itt húzódó völgyek. A rohanó, zubogó vizek által átréselt és egyben feltárt homokkövek, agyagpalák, márgafélék, különféle mészkőtípusok árulkodnak az évmilliók emlékeiről, a letűnt, de egykor mozgalmas földtörténeti korokról.

A völgy alját jellegzetesen szabályos lépcsősorok alkotják, melyek többsége a jura korban kialakult, nyugodt szerkezeti körülmények között települt, ezért szabályos rétegeket alkotó mészkőlapok kibukkanásai. A vízerózió látványos formákat vájt a patak völgyet alkotó, de kevésbé karsztosodó márgás-mészköves-tűzköves kőzetösszletekbe.

Az alsó-kréta korban ráadásul heves vulkanikus tevékenység zajlott, amely trachiodolerit és fonolit nevű ritka kőzettípusokat is eredményezett. De a felszínalaktani látvány szempontjából fontosabb, hogy az erős szerkezeti mozgások a jura-triász kőzettömegeket kibillentették eredeti helyzetükből, gyakran akár élére is fordították azokat.

Ennek köszönhetően az Óbányai-völgy Kisújványa felé eső felső végén hazánkban egyedülálló módon utat törő kis vízesés alakult ki, ahol az Öreg-patak sietősen haladó vize, szokatlan módon kiferdülve bukdácsol tovább Óbánya irányába. Az érdekes tengelyferdeséget a kőzetlapok töredezettsége és az előbb említett szerkezeti mozgások miatt, azok legalább 30-40 fokos elbillenése okozza. Így képződött a látványos Ferde-vízesés.

S ha mindez nem lenne elég, a völgy sziklalépcsőit számos helyen a jelenkorban is folyamatosan képződő mésztufagátak, kőkoronák ékesítik tovább, hiszen a víz magas oldott mésztartalma a patakmederbe behullott leveleken, ágakon kicsapódik. A korkülönbség ráadásul a két morfológiai formáció között 150-160 millió év!

Hogy vajon felfedeztük volna-e az Óbányai-völgy vadregényességét, tájképi, földtani értékeit, a Ferde-vízesést akkor is, ha a Kárpátok minden látványos szurdokvölgye ma is magyar terület volna, nehéz megmondani. De minden bizonnyal igen, hiszen a völgy nyitott könyv a Mecsek keletkezésének múltjára, s e könyv lapjai ráadásul csodás illusztrációk is egyben.

Szöveg: **Nagy László**

Kép: **Nagy László**, onedoor.hu, Indafoto

